

Η ΦΩΣ ΕΙΣ

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΘΕΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ

ΦΡ. ΠΡΙΝΤΕΖΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ

Ὅδος Ἀλεξάνδρου Σούτσου ἀριθ. 17, Πάροδος Λυκαβητοῦ.

Συνδρομὴ ἑσωτερικοῦ φρ. 12. — Συνδρομὴ ἑξωτερικοῦ φρ. 15.

ἜΤΟΣ Γ. ΠΕΡ. Β

ἘΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗ, 10ῃ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1898

ἌΡΙΘ. 20

ΜΙΑ ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΡΗΝ

Ἡ σκοτεινὴ καὶ ἥσυχος νύξ ὑπῆρξε τὸ ἀληθὲς φῶς καὶ ὁ ἀληθὲς λόγος. Ἄνευ τῆς νυκτὸς οὐδὲν περὶ τοῦ περιβάλλοντος ἡμᾶς διαστήματος θὰ ἐγνωρίζομεν, τοῦναντίον δὲ δι' αὐτῆς ἐγνωρίσαμεν τὸ σῦμπαν καὶ τοὺς διέποντας αὐτὸ νόμους. Ἄνευ αὐτῆς, θὰ ἐξηκολουθῶμεν ὑφιστάμενοι ἐν ἀγνώστῳ ἡμῖν κόσμῳ, χωρὶς νὰ ἔχωμεν γνῶσιν οὐδεμίαν περὶ τῆς ἀληθοῦς φύσεώς του, χωρὶς νὰ δυνάμεθα νὰ μαντεύσωμεν τὸ σχῆμα του, τὰς κινήσεις του, τὴν ἐν τῷ δικστηματι θέσιν του καὶ χωρὶς ποτε νὰ μάθωμεν, ὅτι ἡ Γῆ εἶναι πλανήτης, ὅτι καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι ἀδελφοὶ του ἀνήκουσιν εἰς τὸ αὐτὸ σύστημα, ὅτι ὑπάρχουσιν ἑκατομμύρια ἡλίων, ἑκατομμύρια συστημάτων, ὅτι ἡ ἡμετέρα μηρυμυξὴ δὲν εἶναι ἢ σημεῖον ἐν τῷ ἀπέειρω, καὶ ὅτι ἡ γῆ-ος ἀνθρωπότης δὲν εἶναι ἢ μέρος ἀπειροστικῆς τῆς πλάσεως. Ἄνευ τῆς Ἀστρονομίας, ἡ ἀνθρωπότης θὰ ἤδρανε ἐν ἄστρῳ εἰδεὶ καταστάσει εἰς τὸ βᾶθος τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ὠκεανοῦ, ἐν ἀπελύτῳ ἀδυναμίᾳ ἀποκτήσεως ἀκριβοῦς γιῶσεως τῆς πραγματικότητος. Ἡ Ἀστρονομία οὐδέποτε θὰ ἐγενᾶτο ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἑναερίου τούτου ὠκεανοῦ, ἐὰν τὸ πέπλον τῆς ἡμέρας, ἕπιρ μᾶς κρύπτει τοὺς ἀστέρας καὶ ἅπαν τὸ σῦμπαν δὲν ἀπεσῦρετο ὑπὸ τῶν χειρῶν τῆς Νυκτὸς.

Φαίνεται, ὅτι ἡ φύσις καλῶς συνοιδε τὴν ἀξίαν τῶν θείων τούτων ὠρῶν τῆς νυκτὸς, τῶν διαδεχομένων τὰς συνήθεις κινήσεις τῆς ἡμέρας καὶ ἀποκαλυπτουσῶν ἡμῖν τὰς μεγυλοπρεπειὰς τοῦ ἀπέειρου.

Τὸ πᾶν περὶ ἡμῶν καθεύδει.

Ὁ τελευταῖος φθόγγος τοῦ πτηνοῦ, μεταβαίνοντος πρὸς ὕπνον, ἐχάθη ἐν τῇ κυματοέσει αὔρα τοῦ δάσους, ἡ δύσις τοῦ ἡλίου ἔσβουσε τὰς τελευταίας του ἀναλάμψεις, τὸ δὲ ἄστρον τῆς νυκτὸς ἀκτινοβολεὶ εἰς τὸν ὀρίζοντα τῆς ἀνατολῆς καὶ φαίνεται ἀγρυπνοῦν ἐπὶ τοῦ ὕπνου τῆς φύσεως. ἀνεπαισθήτως δὲ οἱ ἀστέρες, ὡς φάροι τοῦ ἀπέειρου, φεγγυοβολουσιν ἐν τῷ ὠκεανῷ τῶν οὐρανῶν καὶ μετ' ὀλίγον ἢ ἀστρόσσα ἀναθι ἡμῶν σφαῖρα ἀνελίσσει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν

μας τὰς σελίδας τῆς αἰωνίου βίβλου. Ἡ νύξ πλανᾶται ἐν τοῖς ἀεθερίοις ὕψει, βασιλεύουσα ἐπὶ τοῦ κόσμου καὶ προσκαλοῦσα ἡμᾶς εἰς θαυμασμόν.

Ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως τῆς ἀνθρωπότητος, οἱ παρατηρηταί, οἱ σκεπτικοὶ καὶ οἱ ἐρευνηταὶ μελετῶσι τὸν ἀστρόντα οὐρανὸν καὶ ἀναζητοῦσι τὸ μυστήριον τοῦ μεγάλου προβλήματος. Ἄλλ' ἡ πραγματικὴ πρόοδος τῆς ἀστρονομίας χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν ὀπτικῶν ὀργάνων, τῶν προικισάντων τὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμόν διὰ νέου ὀφθαλμοῦ, ἀσυγκρίτως ἀνωτέρου ἐκείνου, ἐν ἑδωρήσατο ἡμῖν ἡ φύσις· ὁ δὲ νέος οὗτος ὀφθαλμὸς ἐποίησατο ἀπὸ τινῶν ἐτῶν τοσαύτας καταπληκτικὰς προόδους, ὥστε ὅ,τι ἐθεωρεῖτο πρὸ ἐνὸς τετάρτου περιόπου αἰῶνος ὡς ὄνειρον, κατέστη ἤδη πραγματικότης. Ἀφ' ἐνὸς μὲν τὰ ὀπτικὰ ὄργανα αἰσθητῶς ἐτελειοποιήθησαν, ἀφ' ἐτέρου δὲ οἱ παρατηρηταὶ ἐπεδόθησαν μετὰ ἐνεργητικῆς ὑπομονῆς καὶ ἀκαμάτου ἐγκαρτερήσεως εἰς λεπτομερεῖς ἀναζητήσεις, αἵτινες ὠδήγησαν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν τῶς ἀποκρύφων ἡμῖν μυστηρίων τῆς φύσεως.

Μεταξὺ τῶν ἀναζητήσεων δὲ τούτων, ἡ τῆς συστάσεως τῶν κόσμων, τῶν συνιστάντων τὸ ἡμέτερον πλανητικὸν σύστημα, ὑπῆρξε τὸ ἀντικείμενον τῶν εὐτυχεστέρων ἀναζητήσεων, μεταξὺ δὲ τῶν διαφορῶν κόσμων τοῦ ἡμετέρου ἡλιακοῦ ἀρχιπελάγους ὁ πλανήτης Ἄρης ἐπέτρεψε τῷ γήινῳ ὀφθαλμῷ στενῶς νὰ εἰσχωρήσῃ ἐν τῷ ὀργανισμῷ του καὶ νὰ μαντεύσῃ μέρος τῶν διατρεχομένων ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ του. Μεταφερόμενοι δὲ πρὸς στιγμὴν τῆς ἐπὶ γειτονικῆς ἡμῖν ταύτης γῆς, ἐρχόμεθα εἰς ἀμειωτέραν συνάφειαν μετὰ τῆς φύσεως, ἐν τῷ κόλπῳ τῆς ὁποίας διαβιουσιν οἱ κόσμοι καὶ τὰ ὄντα, καὶ οὕτω μανθάνομεν νὰ γνωρίζωμεν κάλλιον τὸ Σῦμπαν, οὗτινος ἀποτελούμεν ἀδιάσπαστον μέρος.

Οἱ κάτοικοι τῆς γῆς ἤρχισαν κάπως καταγινομένοι εἰς τὰ τοῦ Οὐρανοῦ, ἤρχισαν νὰ μανθάνωσιν, ὅτι ὁ κόσμος ἐφ' οὗ φέρονται εἶναι πλανήτης, περιφερόμενος περὶ τοῦ Ἡλίου καὶ ὅτι ἄλλοι ἀδελφοὶ του πλανῆται ταυτοχρόνως αἰωροῦνται ἐν τῇ ἀρμονίᾳ τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος. Γίνε-ται δὲ ἤδη πλέον λόγος περὶ τοῦ Ἄρεως παρ' ἡμῖν, ὡς ὀμιλοῦσι περὶ πολιτικῆς ἐν τοῖς καφενεῖοις. Ἐν Ἀμερικῇ,

δπως και εν τῇ Εὐρώπῃ, Βουένος-Αύρες, ἐν Μεξικῷ ἢ ἐν Καρκας, ὅπως και εἰς Παρισίους, εἰς Μιλάνον, εἰς Πετρούπολιν, Βουδαπέστην και Στοκόλμην, διακινθάνονται περὶ τῶν τελευταίων τηλεσκοπικῶν ἀνακλύψεων, γνωρίζουσι καλῶς, ὅτι οἱ ἀστρονόμοι ἀποδοῦσι τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας τοῦ Ἄρεως και ὅτι περητῆρησαν ἐσχάτως φωτεινὰς προβολὰς, αἵτινες ἀπαχολοῦσιν ἤδη αὐτοῦ: ζωνηρῶς. Ἀναμνησκονται καλῶς τῶν ἐκληθεισῶν ὡς διωρῶν εὐθεῶν γραμμῶν, αἵτινες παρατηροῦνται ἐπὶ ἐκεῖ και ὅτι τὸ ζήτημα τῆς ὑπάρξεως κατοικίων ἐπὶ τῆς σφαιρας ταύτης και τῆς πιθανότητος συλλοιωνῶν μετ' αὐτῶν, ἀνεκινήθη και πάλιν. Διερωτῶσι, συζητοῦσιν, ἀποκρίνονται, συγγέουσι τὰ ζητήματα, παραμορφοῦσιν, ἐξογκοῦσιν τὰ πράγματα, ἀλλὰ τέλος τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἐνδιαφέρονται περὶ τῶν ὑψηλῶν τούτων ζητημάτων. τὰ ὅποια μᾶς φέρουσι πρὸς στιγμὴν ὑπεράνω τῶν χυδαιοτήτων τῆς συνήθους ζωῆς, ἢ δὲ γενικῆ μάθησις χωρεῖ πάντοτε πρὸς τὰς γνώσεις τοῦ Σόμπαντος. Ὅπου εἶναι και τὸ σπουδαιότερον.

Ἡ τοσοῦτον ἀξιοσημείωτος ἀνάπτυξις τῆς κοινῆς περιεργείας εὐκόλως ἐξηγεῖται και διὰ τῶν θαυμασιῶν κατακτῆσεων τῆς συγχρόνου ἀστρονομίας και διὰ τῆς λαμπρᾶς ἀκριβείας μερικῶν ἀποκτηθέντων ἀποτελεσμάτων. Ἐὰν ἤδη εἴπομεν, ὅτι ἀπεκτῆθησαν εἰκόνας χιῶν τοῦ βορείου και νοτίου πόλου τοῦ Ἄρεως, θὰ ἀπύρησι τις, πῶς δὲν ἀπολαμβάνονται ἐπὶ τοιαῦτα τῶν ἡμετέρων πόλων και θὰ ἀποδεχθῆ, ὅτι γνωρίζομεν κάλλιον τὰς χώρας ἐκεῖνας τῶν ἡμετέρων. Εἶναι ἀξιοθαύμασιον γεγονός τοῦτο, και χωροῦμεν περαιτέρω.

Δὲν γνωρίζομεν δὲ μόνον ὑπὸ ἔποψιν γεωγραφικὴν, ἀλλὰ και ὑπὸ ἔποψιν μετεωρολογικὴν τοὺς πόλους και τὰς περιβαλλούσας αὐτοὺς χώρας κάλλιον τῆς Γῆς, διότι δυνάμεθα σχεδὸν σταθερῶς νὰ μετρώμεν τὴν ἔκτασιν τῶν πολικῶν χιόνων και νὰ βεβαιώμεν τὴν μεταβολὴν αὐτῶν καθ' ἐκάστην ἐποχὴν. Βλέπομεν διαλυομένας τὰς χιόνους ταύτας, φωτιζομένας και θερμαινομένας ὑπὸ τοῦ ἡλίου, πολὺ ταχέως, ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ἐν εἰλί θέρει, δις μακροτέρω τοῦ ἡμετέρου. Αἱ χιόνους αὗται διαλύονται σχεδὸν ἐντελῶς, και δὲν ἀπομένει ἢ ὀλίγος πάχος ἐπὶ χώρας, ἣν γνωρίζομεν και ἣτις ἀντιπροσωπεύει τὸν πόλον τοῦ ψύχους, εἰς 340 χιλιόμετρα τοῦ ἀρκτικοῦ γεωγραφικοῦ πόλου. Οὐδεμίαν τῶν πληροφοριῶν τούτων εἶναι ἐπὶ γνωστῇ περὶ τῆς ἡμετέρας Γῆς και ἴσως ἀλίττα οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄρεως νὰ ἦναι ἀμαθεῖς, ἀν δὲν και ὠρθῶσαν νὰ φθάσωσιν τοὺς πόλους τῶν. Ἐν τούτοις: ἕμεις ἐπειδὴ ἡ θάλασσα εἶναι ἐλευθερά πρὸς ἐκεῖ πρὸς τὸ τέλος τοῦ θερούς, εὐρίσκονται εἰς πολὺ καλεϊτέρας συνθηκὰς ἡμῶν, διὰ νὰ καλλιεργήσωσι τὰς πολικὰς αὐτῶν χώρας.

Δυνάμεθα ἐπίσης νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἐν γένει ἡ μετεωρολογία και κλιματολογία τοῦ Ἄρεως εἰσι πολὺ καλεϊτερον προσδιαισμένα τῶν τῆς Γῆς και καθ' ἣν στιγμὴν γράφομεν, ἐνῶ ἀγνωστοῦμεν, τί καιρὸν θὰ ἔχωμεν παρ' ἡμῶν αὐριον, σχεδὸν ἀσφαλῶς γνωρίζομεν, ἐκ τῶν προτέρων, τὴν καιρικὴν κατάστασιν τοῦ δεῖνα διαμερίσματος τοῦ Ἄρεως τῆς αὐριον, τῆς ἐρχομένης ἐβδομάδος ἢ τοῦ ἐπομένου μηνός: ἐὰν δὲν ἀναμένομεν τὸν χειμῶνα, γνωρίζομεν, ἐπὶ ὁ ἀκολουθήσει καλοκαίριον. Οὐδέποτε, οὕτω εἰπεῖν, παρατηρεῖται νέφος μετὰ τῆς ἰσημερίας τῆς ἀνοίξεως και τῆς ἰσημερίας τοῦ φθινοπώρου, οὔτε εἰς τὰς ἰσημερινὰς χώρας, οὔτε εἰς τὰς συγκεκαυμένας, ἀλλ' οὔτε και εἰς τὰς περὶ τοὺς πόλους. Ἐὰν δὲ δὲν δυνάμεθα ν' ἀπολαύσωμεν διὰ τοῦ τηλεσκοπίου τὴν εἰκόνα τοῦ Ἄρεως, τὸ ἐμπόδιον δὲν προέρχεται σχεδὸν ποτὲ ἐκ τῆς ἀτμόσφαιρας αὐτοῦ, οὔσης ἄλλως τε διαρκῶς καθαρᾶς και διαφανοῦς, ἀλλ' ἐκ τῆς ἡμετέρας, τῆς τοσοῦτον συνεχῶς κεκαλυμμένης και τεταραγμένης οὐσῆς. Ἐν τούτοις, ἄσασαι τοῦ Ἄρεως αἱ γεωγραφικαὶ χῶραι και διαστάσεις εἰσι γνωσταί, οἷον θάλασσαί, ὄρηαι, νῆσοι, ἀκρωτήρια, διώρυγες και ποταμοί, μετὰ περισσῆς ἀκριβείας. Γνωρίζομεν ἐκτόσ τοῦτο, και τ' ἀκριβῆσαι, τὴν

τροχίαν αὐτοῦ, ἣτις εἶναι 24 ὥρων, 37 λεπτῶν, 22 δευτερολεπτῶν και 65 ἐκτοστῶν. Τὸ ἔτος ἐκεῖ σύγκριται ἐξ 686 ἡμερῶν, 23 ὥρων, 30 λεπτῶν και 41 δευτερολεπτῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ σφαιρα αὕτη στρέφεται περὶ ἐαυτὴν βραδύτερον τῆς ἡμετέρας, τὸ ἔτος αὕτης ἀποτελεῖται ἐξ 668 ἡμερῶν, οὕτως ὥστε τὸ ἡμερολόγιον τοῦ Ἄρεως συνίσταται ἐκ δύο συνεχῶν ἐτῶν ἐξ 668 ἡμερῶν και ἐνὶς δισέκτου ἔτους ἐξ 669 ἡμερῶν.

Ἄλλ' ὅ,τι κυρίως παρατηροῦμεν μετὰ περιεργείας ἐπὶ τοῦ κόσμου αὐτοῦ, εἶναι βεβαίως αἱ διώρυγες αὐτοῦ και ἤδη αἱ παρατηροῦμεναι φωτεινὰ αὐτοῦ προβολαί. Ἐγγράφη, ὅτι αἱ προβολαὶ αὗται ἀναφαίνονται εἰς τὸ ἄκρον τοῦ δίσκου, δὲν εἶναι ἀληθῆς: τὸναντίον δὲ φαίνονται ἐπὶ τῆς γῆρας, τῆς διαχωρίζουσης τὸ φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἡμισφαίριον ἀπὸ τοῦ μὴ φωτιζόμενου ἡμισφαίριου, ἣτις ἐπὶ τῆς καταλήγουσης εἰς τὴν διαχωρισμὸν γραμμῆς. Παρατηροῦνται δὲ μόνον, ὅποταν ἡ σφαιρα τοῦ Ἄρεως παρουσιάζει αἰσθητὴν φάσιν και κατὰ μῆκος τῆς γραμμῆς ταύτης.

Εἰ τῶν ἐπὶ τοῦ πλανήτου τούτου παρατηρήσεών μας παρουσιάζεται ὡς συμπέρασμα, ὅτι εἶναι δυνατόν ὁ Ἄρης νὰ κατοικῆται ὑπὸ ἀνθρώπων εὐφροστερόν ἡμῶν, ὡσαύτως: δὲ δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι αἱ διώρυγες αὐτοῦ εἰσι ποταμοὶ τεχνητοί, διὰ τὴν κανονικώτεραν διανομὴν τῶν ὕδατων. Οἱ παραδεχόμενοι ὅτι τὰ σημεῖα ταῦτα ἐγένοντο σκοπιμῶς ὑπὸ τῶν κατοικίων τοῦ Ἄρεως, πρὸς τὸν σκοπὸν συνεννοήσεως μετ' ἡμῶν, βεβαίως ἀπατῶνται.

(Ἐπειτα συνέχεια)

ΤΑ ΜΕΙΖΟΝΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

Τὰ Μεῖζονα Μυστήρια, ἀτινα ἀπετέλουσιν συνέχειαν τῶν Ἐλασσόνων Μυστηρίων, ἐτελοῦντο ἀνὰ πᾶσαν πενταετίαν, τὸν Σεπτέμβριον, ἐν Ἐλευσίῃ.

Αἱ ἐορταὶ αὗται, ὅπως συμβολικαί, διήρκουν ἐννέα ἡμέρας. Τὴν ὀγδόην διέειμον εἰς τοὺς μύστας τὰ σημεῖα τῆς μυστικῆς, τὸν θύρον και τὸ κένιστρον, κίστην καλούμενον, τετυλιγμένα διὰ κλάδων κισσοῦ. Ἡ κίστη περιέκλειεν ἀντικείμενα μυστηριώδη, ὧν ἡ κατανόησις ἐξήγει τὸ μυστήριον τῆς ζωῆς (1). Ἦτον ἐσφαρισμένη δὲν ἐπετρέπετο ν' ἀνοιχθῆ ἢ εἰς τὸ τέλος τῆς μυστικῆς, και ἐνώπιον τοῦ ἱεροφάντου.

Παρεδίδοντο εἰτα εἰς ὑπέμετρον ἀγαλλίασιν, χοροπηδῶντες ἀλλαλάζοντες.

Κατ' ἐκείνην δὲ τὴν ἡμέραν συνοδίξ ἐκόμιζεν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἐλευσίνα τὸ ἀγάλμα τοῦ Διονύσου, ἐπικαλουμένου Ἰάκχου, ἐττεμμένον ἐκ μύρτων. Ἡ εἰς Ἐλευσίνα ἔλευσις του ἀνήγγελλε τὴν μεγάλην ἀναγέννησιν, καθότι παρίστα τὸ θεῖον πνεῦμα, διεισδύον εἰς πᾶν πρᾶγμα, τὸν ἀναμορφωτὴν τῶν ψυχῶν, τὸν μεσάζοντα μετὰ τῆς γῆς και οὐρανοῦ.

Αὐτὴν τὴν φορὰν εἰσέρχοντο διὰ τῆς μυστικῆς θύρας, ἵνα διανυκτερεύσωσι τὴν ἱεράν νύκτα, τὴν νύκτα τῆς μυστικῆς.

Εἰσέρχοντο ἐν πρώτοις εἰς εὐρεῖαν σταθὴν, περιλαμβανομένην ἐντόσ τοῦ ἐξωτερικοῦ περιβόλου. Ἐκεῖ ὁ κηρὸς ἀπεμάκρυνε πάντα παρείσασκτον διὰ τρομερῶν ἀπειλῶν, και ἀναφωρῶν: «Ἐς κάτω οἱ βέβηλοι!» Ὑπέβαιλαν εἰτα εἰς ὄρκον τοὺς μύστας, ὑπὸ ποιητὴν θανάτου, ἵνα μηδὲν ἀποκαλύψωσιν, ἐξ

(1) Τὰ ἐν τῇ κίστῃ περικλειόμενα χρυσαῖ ἦσαν: Τὸ μῆλον τῆς πύκνης (σύμβολον τῆς γονιμότητος, τῆς γενέσεως), ὁ σπειροειδῆς ὄφις (σύμβολον τῆς παγοσμίμου ἐξελίξεως τῆς ψυχῆς: τῆς ἐν τῇ ὕλῃ δηλ. πτώσεως αὐτῆς και τῆς διὰ τοῦ πνεύματος ἀπολυτρώσεως), τὸ ὄν (ὑπενθυμίζον τὴν σφαιραν ἢ τὴν θεῖαν τελειότητα, ἣτις εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου).

Ἐκ τῶν τριῶν τούτων συμβόλων τῆς ἀρχαίας ἀποκρύφου ἐπιστήμης, ἐγένετο χρῆσις τῶν μὲν δύο ἐν τῇ Π. Γραφῇ, παρὰ τῶν δικατοχῶν τῆς ἐσωτερικῆς κατὰ παράδοσιν μωσαικῆς διδασκαλίας, τοῦ δὲ τρίτου, τοῦ χρυσοῦ δηλ. ὡσοῦ, παρὰ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας (ὡς ἡμεῖς τούλαχιστον νομίζομεν) τῶν κοκκίνων πασχάλινῶν αὐγῶν και τῶν χρυσῶν τοιοῦτων τοῦ Πατριάρχου.

δσων ἤθελον ἰδεῖν: προσέθετε δὲ ταῦτα: «Ἰθὺ ἡμεῖς εἰς τὸν ὑποχθόνιον οὐδὸν τῆς Περσεφόνης. Ἰνα κητανοήσητε τὴν μέλλουσαν ζωὴν σας και τὴν ἐνεστώσαν κατάστασιν σας, δέον νὰ διέλθητε τὸ κράτος τοῦ θανάτου. Τοῦτο ἐπὶ δοκιμασίᾳ τῶν μυστῶν. Δέον οὖτοι νὰ ἀψηφῆτωσι τὸν ζῶρον, ἵνα ἀπολαύσωσι τοῦ φωτός».

Ἐνεδύοντο εἰτα τὸν νεβροχίτωνά, εἰκόνα τῆς καταδίκης κχι τῆς καιρίου καταθλίψεως τῆς ἐν τῇ ἐσωτάτῃ ζωῇ βιθισθείσης ψυχῆς. Μετέπειτα δὲ, σθεσθέντων τῶν φῶτων, εἰσέρχοντο εἰς τὸν ὑπόγειον λαδύρινθον.

Οἱ μῦσται ἔβαινον ἐν τῷ σκότει ψηλαφρεῖ. Ἦκουον θορυβῶς, στεναγμούς, φωνὰς τρομεράς. Ἀστραπαὶ μετὰ βροντῶν διέσχίζον τὰ σκότη. Ἐν τῇ λάμπει αὐτῶν παρετῆρουσιν ὀπτασίας φοβεράς: ὅτε μὲν θηρίον τι, χίμαιραν ἢ δράκοντα, ὅτε δ' ἀνθρώπον σφαδάζοντα ὑπὸ τοὺς πόδας σφιγγός τινος, ὅτε δ' ἀνθρώπινον φάντασμα. Ὁ Πλούταρχος παρομοιάζει τὴν τῶν ὀπτασιῶν τούτων φρίκην πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ ἐντόσ τῆς κλίνης ἐπιθαλάτου ἀνθρώπου.

Ἡ ἄλλων ἐκπληκτικὴ σκηνὴ διεζήγετο ἐντόσ κρύπτης τινός, ἐνθα ἱερεὺς τις, φρυγιστὴ ἐδεδυμένος, και παρὰ τινι ἀνθρακίχ ἰτάμενος, διέτασσε μετ' ἐπιβαλλούσης χειρονομίας τοὺς προσερχομένους νὰ καθῆσασιν παρὰ τὴν εἴσοδον, ῥίπτων συνάμα ἐπὶ τῆς ἀνθρακίχς ναρκωτικῆς ἀρώματα. Τότε δὲ, τῆς αἰθούσης πληρουμένης πυκνοῦ καπνοῦ, διέκρινον μορφὰς μεταβλητομένας εἰς διάφορα ζῶα και ἀνθρώπους. . . Ἐτείνεν ἐνίοτε ὁ ἱερεὺς τὴν βραχίονα ράβδον μετὰ τῶν ἀμῶν, και τότε ἡ ἀπόροικ τῆς βουλήσεως του παρήγαγεν εἰς τὸν πολὺμορφον ἐκεῖνον κύκλον κίνησιν στροβιλιστικὴν και δρασιν δραστηκὴν, λίαν ἐκφοβιστικὴν.

Προτέλλετε! ἐφάνει ὁ φρύγιος ἱερεὺς. Οἱ μῦσται τότε ἀνορθούμενοι εἰσέρχοντο εἰς τὸν κύκλον ἠσθάνοντο δ' οἱ πλεῖστοι ἐαυτοὺς προσωθούμενους, ἄλλοι ψηλαφούμενους ὑπὸ χειρῶν ἀοράτων, ἄλλοι δὲ τινες κατερίπτοντο βεβαίως κατὰ γῆς.

Τότε τινὲς μὲν ὠπισθοχώρουσιν ἐκ τῶν ὀπτασιῶν και ἐπανήρχοντο ὅθεν εἶχον ἔλθει: ἔτεροι δὲ, οἱ θαρραλέωτεροι, διήρχοντο καθότι ἀπόφραξι σταθερὰ διελύει τὴν γοητείαν (1).

Μετέβαινον εἰτα εἰς αἴθουσαν μεγάλην, περιφερῆ και ἀσθενῶς φωτιζομένην. Εἰς τὸ κέντρον εἰς κίον, ἐν ὀρειχάλκινον δένδρον οὕτινος τὸ μεταλλικὸν φύλλωμα ἐξέπλοῦται ἐπὶ τῆς ὀροφῆς ἀπάσης. Εἰς τὸ φύλλωμα τοῦτο προσῆρτηνται χίμαιραι, γοργόνες, ἀρπυιαί, βῆες, στρύγγες, κλπ. εἰκόνας κλυοῦσαι περὶ τῶν ἐπιγεῖων δεινῶν, περὶ τῶν κατὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐκμενομένων δαιμόνων. Τὰ θηρία ταῦτα φρίνονται παραορυσάσονται τὴν λείαν τῶν. Ὑπὸ τὸ δένδρον κάθηται ἐπὶ μεγαλοπρεποῦς θρόνου ὁ Ἀΐδωνεύς — Πλούτων, φέρων πορφύραν, κρατῶν τὴν τρίαιναν και ἔχων τὸ μέτωπον σύνοφρον. Ὑπ' αὐτὸν ἡ νευρῆ: παρ' αὐτόν, τὸν οὐδέποτε μειδιῶντα θεὸν τοῦ

(1) «Ἡ συγχρονος ἐπιστήμη, λέγει ὁ Schuré, ἀποδίδει τὰ τοιαῦτα εἰς ἀπλὰς παραισθήσεις ἢ ὑποβολὰς (suggestions). Ἄλλ' ἡ ἀρχαία ἀπόκρυφος ἐπιστήμη ἀπέδιδεν εἰς αὐτὰ τὰ φαινόμενα αἴτινα τόσῳ ὑποκειμενικῆν δσων και ἀντικειμενικῆν.

Ἡ Ἐπίσπεσις (κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν τῶν νεωτέρων θεοσόφων) εἰς τὴν ὑπαρξιν πνευμάτων elementaires (ἀνευ ψυχῆς ἀτομικευθείσης) ἡμιαυτοσυνειδητῶν, πληροῦντων τὴν γῆνον ἀτμόσφαιραν και ἀποτελοῦντων οἰνοὶ τὰς ψυχὰς τῶν στοιχείων. Ἡ Μαγία, ἣτις εἶνε ἡ βούλησις ἐν ἐνσργείᾳ και ἐκμεταλλεύσει τῶν ἀποκρύφων δυνάμεων, τὰ ἀποκαθίστησιν ὄρατά. Ὁ Ἡράκλειτος φαίνεται εἰ ἀναφορικῶς τούτων ἔλεγεν: «Ἡ φύσις πεπληρωται πανταχοῦ δαιμόνων». Ὁ Παράκλειτος τὰ ἀποκαλεῖ éléments. Κατὰ τὸν θεόσοφον τούτων διδάκτορα τοῦ ἴσου αἰῶνος προσελκόνται ὑπὸ τῆς μαγνητικῆς ἀτμόσφαιρας τοῦ ἀνθρώπου και καθίστανται τότε ἱκανὰ νὰ περιβληθῶσι πᾶσαν φανταστικὴν μορφήν. Ὅσῳ δὲ μᾶλλον ὁ ἀνθρώπος τυγχάνει παραδεδομένος εἰς τὰ πάθη του, τόσῳ μᾶλλον καθίσταται λεία τῶν, χωρὶς νὰ τὸ ἐνοηθῆ ὁ Μάγος μόνον τὰ δαμάζει και τὲ διαχειρίζεται κατὰ βούλησιν. Οὐχ' ἦτον ἀποτελοῦσι σφαιραν τινὰ ἀπαιτητῶν παραισθήσεων και μορῶν, ἀε δέον νὰ ὑπερηγήσῃ και καταδάμασῃ κατὰ τὴν εἰς τὸν ἀπόκρυφον κόσμον εἴσοδόν του», κλπ.

Οἱ δὲ νεώτεροι σοφοὶ εἰ περὶ τῶν νεωτέρων πνευματισμῶν ἀσχολούμενοι ἐκφέρουσι και ἕτερον γνώμην περὶ αὐτῶν.

Ἄδου, ἡ σύζυγός του, ἡ μεγάλη, ἡ ῥακινὴ Περσεφόνη. Οἱ μῦσται τὴν ἀναγνωρίζουσιν ὑπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἱεροφάντης, τῆς ὑποκρίσεως τὴν Θεῖαν κατὰ τὰ Ἐλευσίνα Μυστήρια. Εἶνε πάντοτε ὠραία: ὠραιότερα ἔτις ἐν τῇ μελαγχολίᾳ τῆς: ἀλλὰ πόσον μεταβεβλημένη ὑπὸ τὴν πένθιμον ἐσθῆτα, μετὰ τὰ ἀργυρὰ δάκρυα και τὸ χρυσοῦν διάδημα! Δὲν εἶναι πλέον ἡ παρθένος τοῦ σπηλαίου: ἤδη γινώσκει τὸν τοῦ κάτω κόσμου βίον και δεινοπαθεῖ. Βασιλεύει ἐπὶ κατωτέρων δυνάμεων: εἶνε ὑπεράττη μετὰ τῶν νεκρῶν, ἀλλὰ ζῆνι ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ τῆς. Ἀμυδρὸν ὑπομειδιάματι διαφύεται ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς. Ἄ! ἐν τῷ ὑπομειδιάματι τούτῳ ἐγκλεισται ἡ γνώσις τοῦ Καλοῦ και τοῦ Κακοῦ, τὸ ἀνεκπαραστον θέλημα τῆς λύπης, τῆς ζητιάσεως και βοθῆς λύπης. Ἡ δεινοπαθεῖα διδάσκει τὸν οἶκτον. Ἡ Περσεφόνη ὑποδέχεται μετὰ οἰκτιρῶντος βλέμματος τοὺς μύστας, τοὺς γονυκλινοῦντας και προσφέροντας στεφάνους ἐκ Ναρκίσιων. Τότε ἀναλάμπει εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῆς φλόξ τεθνηκυῖα, ἔλιπς ἀπωλεσθεῖσα, ἀνήμενος ἀρεστηκυῖα τοῦ οὐρανοῦ!

Ἀφῆνης, εἰς τὸ ἄκρον στομας τινος ἐνάντους, λάμπουσι πυρσοί, δίκην δὲ σάλπιγγος φωνῆ τις ἀνακράζει: «Προσέλθετε, μῦσται! Ὁ Ἰάκχος ἐπανῆλθεν! Ἡ Δημήτηρ ἀναμένει τὴν κόρην τῆς. Εἰδοί!» Ἡ ἠχώ τοῦ ὑπογείου ἐπαναλαμβάνει τὴν κραυγὴν. Ἡ Περσεφόνη ἀνίσταται ὡσεὶ ἀφουμισθεῖσα βεβῆτος ὕπνου και ὑπὸ τινος ἀστρακτικῆς ιδέας. «Τὸ φῶς! Ἡ μήτηρ μου! ὁ Ἰάκχος!» ἀναφωνεῖ και ζητεῖ νὰ ἐξωρῆται: ἀλλ' ὁ Ἀΐδωνεύς τὴν ἀνακαίτιζει διὰ χειρονομίας: και κρατῶν αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἐσθῆτος. Ἐπιναλίπτει αὕτη ἐπὶ τοῦ θρόνου, ὥσεὶ νεκρά. Τότε οἱ λαμπτήρες σβέννυνται ἀφῆνης και φωνῆ τις ἀνακράζει: «Τὸ θῆσκειν εἶνε ἀναγέννησις!» Οἱ δὲ μῦσται σπεύδουσι τότε διὰ τῆς στοῆς τῶν ἠρώων και τῶν ἡμιθέων πρὸς τὴν ὀπὴν τοῦ ὑπογείου, ἐνθα τοὺς ἀναμένει ὁ Ἐρμῆς και ὁ πυρσοφόρος. Τοῖς ἀκριβοῦσι τὸ δερμικ τοῦ νεβροῦ, τοὺς περιβάλλουσι διὰ λινοῦ ἐνδύματος και τοὺς ὀδηγοῦσιν εἰς τὸν ναόν, ἐκλάμπρως πεφωτισμένον, ἐνθα τοὺς ὑποδέχεται ὁ ἱεροφάντης, ὁ μέγας ἱεροφάντης, ὁ μέγας ἱερεὺς τῆς Ἐλευσίνας, γέρον μεγαλοπρεπῆς, διὰ πορρῶς περιβεβλημένος. . .

Ἦδη δίδομεν τὸν λόγον εἰς τὸν Πορρῶριον. Ἰδοὺ πῶς ἀφηγεῖται τὰ τῆς μεζονος μυστικῆς τῶν Ἐλευσινίων.

Ἀφέροντες στεφάνους ἐκ μύρτων εἰσερχόμεθα μετὰ τῶν ἄλλων μυστῶν εἰς τὸν πρόδρομον τοῦ ναοῦ τυρλωττοντες εἰσέτι: ἀλλ' ὁ ἐν αὐτῷ ἱεροφάντης θὰ μας διανεξῆ ὄσονοῦ ποῦ ὀφθαλμούς. Ἐν πρώτοις δὲ ἀς νιφθῶμεν μετὰ τὸ ἱερὸν ὄδωρ, καθότι προτρεπόμεθα νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν ἱερὸν περιβόλον μετὰ καθαρῶν χειρῶν και καθαρᾶς καρδίης. Ὁδηγηθέντων ἡμῶν ἐνώπιον τοῦ ἱεροφάντου, μᾶς ἀναγνώσκει οὗτος, ἕκτινος: λιθίνης βίβλου (1) πράγματα, ἀτινα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ δημοσιεύσωμεν ἐπὶ ποιητὴ θανάτου. Τοῦτο μόνον λέγομεν ὅτι αὐτὰ συνάδουσι καὶ σχετίζονται πρὸς τε τὸ μέρος και τὴν περίστασιν. Ὁ ἐγγελάτε ἴσως ἀν τὰ ἠκούετε ἐξω τοῦ ναοῦ: Ἄλλ' ἐκεῖ οὐδὲν θὰ ἐγγελάτε ἀκούοντες τοὺς λόγους τοῦ πρεσβύτου και παρατηροῦντες τὰ ἀποκαλυπτόμενα σύμβολα. Ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἢ ἀπόσγητε τοῦ γελᾶν, ἀν ἠκούετε αὕτην τὴν Δημήτρα ἐπιβεβητοῦσαν διὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῇ γλώσσης και τῶν σημείων, διὰ τῶν ζωηρῶν φωτεινῶν σπινθηροβολισμῶν, διὰ τῆς ἐπισωρεῦσεως νεφρῶν ἐπὶ νεφρῶν, πᾶν δ,τι εἴχομεν ἰδεῖ και ἀκούσει παρὰ τοῦ θεοῦ ἱερέως.

Ἐπὶ τέλους, θαυμάσιόν τι γαλήνιον φῶς ἐπλήρωσε τὸν ναόν. Βλέπομεν τὰ Ἠλύσια πεδία: ἀκούομεν τὸν χορὸν τῶν μικάρων. Τότε ὄχι μόνον δι' ἐξωτερικοῦ προσήματος ἢ διὰ φιλοσοφικῆς ἐρμηνεύσεως, ἀλλ' ὄντως και πράγματι ὁ ἱεροφάντης καθίσταται ὁ δημιουργὸς και ἀποκαλυπτής παντός πράγματος. Ὁ Ἡλιος εἶνε ὁ πυρσοφόρος του, ἡ Σελήνη ἡ

(1) Τὰ ἐπὶ λθῶν γεγραμμένα ἐθεωροῦντο παρὰ τῶν ἀρχαίων ὡς ἔχοντα ὑπέτερον κύρος. Τούτου ἕνεκα και ὁ Μωῦσῆς προσήνεγκε πρὸς τοὺς Ἑβραίους τὰς ἐντολάς ἐπὶ λιθίνων πλακῶν γεγραμμένας.

λειτουργοῦσα πρὸς τῷ βωμῷ, ὁ Ἑρμῆς ὁ μυστικὸς τοῦ κήρυ.

« Ἄλλ' ἐλέγη ἡ τελευταία λέξις: Κόνε δμ Πιάξ. « Ἡ τελετὴ ἐτελείωσεν. Ἡμεῖς δ' ἐγεγόμεθα ἐπόπται διὰ παντός.»

Τί ἔλεγε λοιπὸν ὁ μέγας ἱεροφάντης. Ὅποιοι ἦσαν αὐτοὶ οἱ ἱεροὶ λόγοι, αὐτὴ ἡ ὑπεράτη ἀποκάλυψις;

Οἱ μυσταγωγῆθέντες ἐμάνθκον, ὅτι ἡ θεία Περσεφόνη, ἣν εἶχον ἴδει ἐν μέσῳ τοῦ τρόμου καὶ τῶν βρασάνων τοῦ Ἄδου, ἦτο ἡ εἰκὼν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, δεσμευμένης εἰς τὴν ὕλην ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ, ἡ παρὰδεδομένη εἰς χιμαίρας καὶ βασάνους, ἐτι μάλλον τρομερῆς, ἀν ἔζησε δούλη τῶν πινθῶν της. Ἡ ἐπίγειος ζωὴ τυγχάνει ἐξίλασμός ἡ δοκιμασία τῶν προῦπάρξεων της. Ἄλλ' ἡ ψυχὴ δύναται νὰ ἐξαγισθῇ διὰ τῆς διαπαιδαγωγήσεως: δύναται ν' ἀναμνησθῇ καὶ προσισθανθῇ διὰ τῆς συντόνου προσπαθείας, συνδυαζομένης διὰ τῆς μυσήσεως, τοῦ διαλογισμοῦ, τῆς βουλήσεως καὶ νὰ συμμερισθῇ ἐκ προκαταβολῆς, τὰς εὐρείας ἀληθείας, ὧν θὰ λάβῃ πλήρη κατοχὴν ἐν τῷ ἀπαίρῳ πέραν. Τότε μόνον ἡ Περσεφόνη θ' ἀνακατασιγῇ ἡ ἀγνή, ἡ φωτεινὴ, ἡ Παρθένος ἡ ἀνεφραστός, ἡ διανομοῦς τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς ἀγαλλιᾶσεως.

Ἡ δὲ Δημήτηρ ἦτο, ἐν τοῖς Μυστηρίοις, τὸ σύμβολον τῆς θεϊκῆς νομοσύνης καὶ τοῦ διανοητικοῦ στοιχείου τοῦ ἀνθρώπου, ἄτινα ἡ ψυχὴ δέον νὰ ἐπανέρῃ, ἵνα καταστῇ τελεία.

Κατὰ τοὺς ἀλεξανδρινούς σοφοὺς εἶχον οἱ ὑπερόχοι τῶν μυστῶν, ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ ναοῦ, ὀπτασίας χαρακτῆρος ἐκστατικοῦ καὶ θαυματοῦ.

Ἴδου τί ἔγραψε καὶ ὁ Πρόκλος ἐν τοῖς σχολ. τῆς Δημοκρ. τοῦ Πλάτ.

« Κατὰ τὰς μυσθεῖς καὶ τὰ Μυστήρια, οἱ Θεοὶ (ἡ λέξις αὕτη σημαίνει ἐν γὰρ τὰς τάξεις τῶν πνευμάτων) ἐπιφαίνονται ἐν διαφόροις μορφαῖς. Ἄλλοτε ἐν εἰδεί φωτός ἀνευ σχήματος, ἄλλοτε τὸ φῶς τοῦτο μεταβάλλεται εἰς μορφήν ἀνθρωπίνην, ἄλλοτε εἰς ἀλλοτὸν τι σχῆμα.»

Ὁ δὲ Ἀπουλάιος ἔγραψεν: « Ἐπληθίσκα πρὸς τὰ σύνορα τοῦ θανάτου ἀφικέμεν εἰς τὸν οὐδὸν τῆς Περσεφόνης ἐπανήλθον, ἀφῶ διήλθον δι' ὄλων τῶν στοιχείων. Εἶδον ἐν τῷ βάθει τοῦ μεσονυκτίου τὸν Ἥλιον λάμποντα ἐν μεγαλοπρεπεί φωτί, συνάμα δὲ τοὺς τε ὑποχθόνιους καὶ τοὺς ὑπερτέρους θεούς: πληθίσσας πρὸς αὐτοὺς ἐπλήρωτα τὸν φόρον εὐλαβοῦς λατρείας» κλπ.

Ὅσοι ἀορίστους καὶ θεωρήσει αὐτὰς τὰς μαρτυρίας, φαίνεται οὐχ ἦττον ἐτι διενηροῦντο φαινόμενα ἀπόκρυφα. Κατὰ τὴν ἀπόκρυφον ἐπιστήμην, αἱ ἐκστατικαὶ ὀπτασίαι τοῦ ναοῦ παρήγοντο διὰ τοῦ ἀγνωτοῦ τῶν στοιχείων, δηλ. τοῦ πνευματικοῦ φωτός, εἰκονιζομένου διὰ τῆς οὐρανιαίας Ἰσιδος. Οἱ χρησμοὶ τοῦ Ζωροάστρου τὸ ἀποκαλοῦσι: Φύτιν λαλοῦσαν ἀφ' ἐκυῆς, δηλ. στοιχείων, δι' οὗ ὁ Μάγος πράγει μίαν ἐκφρασὴν ὄρατῆν καὶ στιγμιαίαν τῆς ἰδέας, στοιχεῖον χρησιμεῖον ὡς σῶμα ἕμα καὶ ὡς ἔνδυμα τῶν ψυχῶν, αἵτινες πάλιν εἶναι ἰδέαι τοῦ Θεοῦ. Τοῦτου ἕνεκα ἀν ὁ ἱεροφάντης ἐκέκτητο τὴν δύναμιν τοῦ παρᾶγειν αὐτὸ τὸ φαινόμενον, τοῦ θέτειν τοὺς θνητοὺς εἰς συγκοινωνίαν μετὰ τὰς ψυχὰς τῶν ἡρώων καὶ τῶν Θεῶν (ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων) ἐξωμοῦτο, κατ' ἐκείνην τὴν περίστασιν, πρὸς τὸν Δημιουργόν, ὁ Πυρσοφόρος πρὸς τὴν Ἥλιον, δηλ. πρὸς τὸ ὑπερφυσικὸν φῶς, ὁ Ἑρμῆς πρὸς τὸν θεῖον λόγον.

Ὅπως καὶ ἀν θεωρηθῶσιν αἱ ὀπτασίαι αὐταί, ἀπαντες οἱ ἀρχαῖοι ὁμοφώνως ἀναγνωρίζουσιν ἐτι αἱ τελευταῖαι ἀποκάλυψις τῶν Ἐλευσινίων παρᾶγον γαλήνιον ἐνθουσιασμόν. Κατήρχετο τότε πρὸς τὴν καρδίαν τοῦ μυσταγωγῆθέντος ἀγνωστός μακαριότης καὶ ὑπεράνθρωπος γαλήνη. Ἡ ζωὴ ἐφαίνετο ἡττημένη, ἡ ψυχὴ λυτρωθεῖσα, ὁ τρομερὸς κύκλος τῶν ὑπάρξεων ἀπηρτισμένος. Ἀπαντες ἐπανεύρισκον καθαρὰν ἀγαλλίαν, ἀνεφραστον πεποίητην εἰς τὸν καθαρὸν αἰθέρα τῆς παγκοσμίου ψυχῆς.

Ἀνεγνώριζον ἐν τέλει, ἐτι τὸ δρᾶμα τῆς Περσεφόνης διεδραματιζέτο ἐν αὐτοῖς τοῖς ἰδίοις. Ὅποια δ' ἐπιλήξις, ὅποια

ἀγαλλίαν ἐπ' αὐτῇ τῇ ἀποκάλυψι! Ἄν εἰδεινοπάθουν, ἀν ἐπέλακον, ὡς αὐτῇ, ἐν τῇ ἐνεστώτῃ ζωῇ, εἶχον, ὡς αὐτῇ, τὴν ἐλπίδα τοῦ ἐπανερεῖν τὴν θεῖαν μακαριότητα, τὸ φῶς τοῦ ὑπεράτου Νοῦ. Οἱ λόγοι τοῦ ἱεροφάντου, αἱ σκηναί, αἱ ἀποκαλύψεις τοῦ ναοῦ παρᾶγον αὐτοῖς τὴν προαπόλαυσιν.

Ἐννοεῖται, ἐτι ἕκαστος ἠνόει αὐτὰ τὰ πράγματα ἀνκλόγως τοῦ βηθμοῦ τῆς καλλιέργειας του, τῆς διανοητικῆς του ἰκανότητος: καθότι, ὡς λέγει ὁ Πλάτων, — τοῦτο δ' εἶνε ἀληθὲς καθ' ὅλας τὰς ἐποχάς, — πολλοὶ μὲν φέρουσι τὸν ὕρσον καὶ τὴν ῥάβδον, ὀλίγοι δ' εἰσὶν οἱ ἐνθεοί,» καὶ ὁ Ἡσαίας: Ἄκοψ ἀκούσατε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε.»

Μετὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, τὰ Ἐλευσινία ἐπηρεάσθησαν, ἐν τινι μέτρῳ, ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς καταπτώσεως: ἀλλὰ τὸ βάθος τῆς οὐσίας των διέμεινεν αὐτὸ δὲ τὰ διέσωσεν ἐκ τῆς ἐκπτώσεως, εἰς ἣν οἱ ἄλλοι ναοὶ περιήλθον. Διὰ τοῦ βάθους τῆς ἱεράς των διδασκαλίας, διὰ τῆς πομπῆς τοῦ διαδραματισμοῦ των, τὰ Μυστήρια διετηρήθησαν ἐπιτρεις αἰῶνας πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ μεγεθυνομένου Χριστιανισμοῦ. Συγκατελέγοντο τότε μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν αὐτῶν οἱ Χριστοὶ, οἵτινες μὴ ἀρνούμενοι τὴν θεῖαν ἐκδήλωσιν τοῦ Ἰη. Χριστοῦ, οὐχ ἦττον συνεπειροῦντο περὶ αὐτὰ, μὴ ἐπιλανθανόμενοι, ὡς ἡ Ἐκκλησίᾳ τῆς ἐποχῆς, τῆς ἀρχαίας ἐπιστήμης καὶ τῆς ἱεράς αὐτῆς διδασκαλίας. Ἐδέησε νὰ ἐκδοθῇ διάταγμα τοῦ Κωνσταντίνου, διατάσσον τὴν κατεδάφισιν τοῦ ναοῦ τῆς Ἐλευσίνος, ἵνα παύτῃ ἡ σεβαστὴ αὕτη λατρεία, ἐν ἣ ἡ μαγεία τῆς ἑλληνικῆς τέχνης ἐνετύπωσε τὰς ὑψηλὰς διδασκαλίας τοῦ Ὀρφέως, τοῦ Πυθαγόρου, τοῦ Πλάτωνος. Σήμερον τὸ ἄστυον αὐτὸ τῆς ἀρχαίας Δημητροῦ διατελεῖ νεκρόν. Μόνον ἡ χρυσαλλίς πτερυγίζει περὶ αὐτὸ κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἀνοίξεως, ὑπενθυμίζουσα ἐτι ἐκεῖ, πάλαι ποτε, ἡ μεγάλη Ἐξόριστος, ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἐπεκαλέσθη τοὺς θεοὺς καὶ ἀνεγνώρισε τὴν αἰώνιον πατρίδα της.

Τὴν ἀνωτέρω γνώμην ἐξέφρασε πρὸ ἐπτά ἐτῶν ὁ Edouard Schuré, ἀγνοῶν τὰ ἔργα τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας μας πρὸς ἀνατικτὴν καὶ τακτοποίησιν ἀφ' ἐνός τῶν ἑρειπίων, πρὸς γνώρισιν δ' ἀφ' ἑτέρου τῆς βαθύτης διδασκαλίας, ἣτις πάλαι ποτὲ ἀντήχησεν ἐπὶ πλείστους αἰῶνας ἐν ἐκείνῳ τῷ περιβόλῳ, καὶ τῆς ἠθικοπλαστικῆς ἀναμορφώσεως, ἣν αὕτη παρεῖχε τῷ τότε Ἑλληνισμῷ.

Οἱ σοφοὶ ἐκεῖνοι ἱεροφάνται ἐμυσταγόγουν τὸ ἄθος τῆς κοινωνιας: τοῦτο δὲ πάλιν, διὰ τῆς εὐσεβοῦς διαγωγῆς καὶ διδασκαλίας, διετήρει, ἀνεζωπύρει τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τοῦ πλήθους, τὴν εὐσεβείαν, τὸ ἰδεῶδες καὶ πᾶν ἄλλο γενναῖον καὶ εὐγενὲς αἰτήθημα, κατ' ἀντίθεσιν τῶν σήμερον γινομένων, κατ' ἀντίθεσιν τῶν ἰδν καθηγητῶν, ἱερέων, πολιτευτῶν, ὧν ἡ δηλητηριώδης ὕλοφροσύνη, ἡ ἀμάθεια, τὸ φαῦλον, κακὸν καὶ ἀσεβὲς παράδειγμα προσωθοῦσι τὸ μμητικὸν πλῆθος, τὴν κοινωνίαν πρὸς τὴν κατὰπτωσιν.

Ὁ πάλαι θεουργὸς ἱερεὺς ὄφειλε νὰ διέλθῃ ἀπάσας τὰς χρησίμους βαθμίδας τῆς μαθήσεως, ὄφειλε νὰ ἦ ἀμεμπτος τὰ ἦθη καὶ τὴν ἀγωγὴν: πρὶν δ' ἡ λειουργήσῃ ὄφειλε νὰ προπαρασκευασθῇ διὰ προσευχῶν, νηστειῶν, σκληραγωγιῶν, καὶ τότε μόνον τῷ ἐπετρέπετο ἡ εἰς τὸ ἄδυτον τοῦ Νοῦ εἰσοδος, ἐνθα τὸ πνεῦμά του, ἐκτός πάσης γήνιου ἰδέας διατελοῦν, διεφωτίζετο διὰ τῶν φῶτων τῆς θείας ἐπιστήμης.

Τὸ πλῆθος βλέπει καὶ ἀκολουθεῖ τὰ ἔργα τῶν διδασκάλων, τῶν ἱερέων, τῶν ἀρχόντων. Ὁ δὲ ἀόρατος πάλιν κόσμος ἀποστρέφει τὰ ὄμματα ἀπὸ τῶν φαύλων διανοίας.

Ἄλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον.

«Οἱ μῦθοι, ἐξακολουθεῖ λέγειν ὁ Schuré, μεθ' ὅλας τὰς προσπαθείας πρὸς ἐξάπλωσιν τῆς διδασκαλίας των ἀνὰ τὴν Ἀσίαν, τὴν Ἀφρικὴν, τὴν Εὐρώπην, δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀρθῶσιν εἰς τὸ ὄψος τῆς κοσμογονίας τοῦ Ὀρφέως, τῆς τόσο μεγαλοπρεπῶς παρ' αὐτοῦ ἐξυμνηθείσης. Ἡ δυσκολία ἐγκεῖται ἐν τῷ ὅτι ἡ ἀνθρώπινος φύσις ἀδυνατεῖ νὰ συγκρατηθῇ εἰς τι διανοητικὸν ὄψος. Τὰ μεγάλα τῆς ἀρχαιότητος

Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

πνεύματα θειάουρον τούς Θεούς; ὡς ἔκρηκτιν μόνον ποιητικῆν τῶν ἱεραρχικῶν νόμων τῆς φύσεως, ὡς εἰκόνα λαλοῦσαν περὶ τοῦ ἑσωτερικοῦ αὐτῆς διοργανισμοῦ, ὡς σύμβολα τῶν κοσμικῶν καὶ ψυχικῶν δυνάμεων. Ἐν τῇ ἰδέᾳ τῶν μυστῶν αὐτῆς ἡ ποικιλία τῶν Θεῶν ἢ τῶν δυνάμεων ἐδεσπόζετο καὶ διεχωρεῖτο παρὰ τοῦ ὑπεράτατου Θεοῦ ἢ τοῦ ἀγνοῦ Πνεύματος. Ὁ κύριος σκοπὸς τῶν ἀδύτων τῆς Μέρφιδος, τῶν Δελφῶν, τῆς Ἐλευστίνος ἦτο αὐτῆς αὐτῆς ἡ γνώρισις τῆς μονάδος τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν θεσοφικῶν ἰδεῶν καὶ τῆς πρὸς αὐτὰς συνδεδεμένης ἠθικῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἄλλ' οἱ μαθηταὶ τοῦ Ὀρφῆως, τοῦ Πυθαγόρου, τοῦ Πλάτωνος ἀπέτυχον, συγκρουσθέντες πρὸς τὸν ἐγωισμὸν τῶν πολιτευομένων, τὴν φαυλότητα τῶν σοφιστῶν, τὰ πάθη τοῦ πλήθους. Ἡ κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ἀποσύνθεσις τῆς Ἑλλάδος ἢ ὁ συνῆπειρα τῆς θρησκευτικῆς καὶ διανοητικῆς ἀποσυνθέσεως. Σιγᾶ πλέον ὁ Ἀπόλλων, ὁ ἠλιακὸς λόγος, ἡ ἐκδήλωσις τοῦ ὑπεράτατου ὄντος καὶ τοῦ ὑπεργήνους κόσμου διὰ τοῦ ὠραίου, τοῦ δικαίου, τῆς προμαντείας. Ἐξέλιπον πλέον οἱ χρησμοὶ, οἱ ἔνθεοι καὶ ἀληθεῖς ποιηταί. Ἡ Ἀθηνᾶ-Σοφία, ἡ Πρόνοια καλύπτεται τὸ πρόσωπον πρὸ τοῦ λαοῦ τῆς, μεταδληθέντος εἰς σατύρους βεβηλοῦντας τὰ Μυστήρια, περιυβρίζοντας σοφοὺς τε καὶ Θεοὺς ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Βάκχου, ἐν ἀριστοφανείαις διακωμωδῆσει. Καὶ αὐτὰ τὰ Μυστήρια διαφθερίζονται, παραδεχομένων εἰς τὰς ἐορτὰς τῆς Ἐλευστίνος τῶν συκοφαντῶν καὶ τῶν ἐταιρῶν(!).

Τῆς ψυχῆς σκληρυνομένης, ἡ θρησκεία ἀποβίνει εἰδωλολάτρις. Τῆς ἰδέας ὑλοποιουμένης, ἡ φιλοσοφία ἐπιπίπτει ἐν τῷ σκεπτικισμῷ, συνεπῶς ὁ Λουκιανός, μικρόβιον ἀναφύει ἐπὶ τοῦ πτώματος τῆς πολυθείας, ἐμπαίζει τοὺς μύθους, ἀφροῦ πρότερον ὁ Κορνελάδης παρεγνώρισε τὴν ἐπιστημονικὴν ἀρχὴν τῶν.

Δεισιδαίμων ἐν θρησκείᾳ, ἀδαήμων ἐν φιλοσοφίᾳ, ἐγωιστικῆ, διαιρετικῆ καὶ διαλυτικῆ ἐν πολιτικῇ, ἐμπλεως μὲν ἀναρχικῆς ὁρμῆς, μοιραίας δὲ παραδεδωμένη εἰς τὴν τυρρανίαν, ἰδοὺ τί ἀπέγειεν ἡ θεία Ἑλλάς, ἡ μεταδοῦσα εἰς τὴν Ἑσπερίαν τὴν αἰγυπτιακὴν ἐπιστήμην καὶ τὰ μυστήρια τῆς Ἀσίας, ὑπὸ τὰς ἀθανάτους μορφὰς τοῦ ὠραίου.

«Ἄν τις κατενόησε τί τὸ ἔλλειπον εἰς τὸν ἀρχαῖον κόσμον, ἂν τις ἐπειράθη νὰ τὸ ἀνεγείρῃ διὰ τινος κατορθώματος ἡρώϊκοῦ, μεγαλοφροῦς, οὗτος ἦτο ὁ Μ. Ἀλέξανδρος. Αὐτὸς ὁ ὑπεράτατος κατακτητὴς, μυηθεὶς, ὡς ὁ πατήρ του Φίλιππος, εἰς τὰ Μυστήρια τῆς Σαμοθράκης, τὰ Καθίσια Μυστήρια, ἀνεδείχθη μᾶλλον διανοητικὸς υἱὸς τοῦ Ὀρφῆως ἢ μαθητὴς τοῦ Ἀριστοτέλους. Βεβαίως ὁ Ἀχιλλεὺς Μυκηδῶν, ὁ διαλέσασα τὴν Ἀσίαν μέχρι τῶν Ἰνδιῶν μετὰ μίαν δρακόντιαν Ἑλλάδα, ὠνευθεὶ τὸ παγκόσμιον κράτος, ἀλλ' ὄχι κατὰ τὸν τρόπον τῶν Καισάρων διὰ τῆς καταδυνάστεύσεως τῶν λαῶν, τῆς θρησκείας, τῆς ἐλευθέρως ἐπιστήμης. Ἡ μεγάλη του ἰδέα ἦτο ἡ συμφιλίωσις Ἀσίας καὶ Εὐρώπης διὰ τινος συνθέσεως τῶν θρησκείων, ἐπὶ ἐπιστημονικῆς αὐθεντίας βυζαντινῆς. Ὄρισμος ἐν τῇ ἰδέᾳ ταύτῃ, ἐσεβάσθη τὴν ἐπιστήμην τοῦ Ἀριστοτέλους ὡς καὶ τὴν Ἀθηνᾶν τῶν Ἀθηναίων τὸν Ἰεσοῦ τῆς Ἰερουσαλὴμ ὡς καὶ τὸν Αἰγύπτιον Ὄσριν καὶ τὸν Βράχμα τῶν Ἰνδιῶν, ἀναγνωρίσας ὡς ἀληθῆς μύστης, τὴν αὐτὴν θεότητα, τὴν αὐτὴν σοφίαν ὑφ'

ὅλα ταῦτα τὰ σύμβολα. Εὐρὺ διορατικόν, λαμπρὰ προμαντεία αὐτοῦ τοῦ νέου Διονύσου! Τὸ ξίφος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦτο τὸ τελευταῖον λαμπηδὸν τῆς τοῦ Ὀρφῆως Ἑλλάδος, φωτίσασα Ἀνατολὴν καὶ Δύσιν. Ἀπέθανεν ὁ υἱὸς τοῦ Φιλίππου ἐν τῇ μέθῃ τῶν νικῶν καὶ τῶν ὀνείρων του, ἀλλ' ἡ ἰδέα του δὲν συναπέθανεν. Ἐίχε θεμελιώσει τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἔνθα ἡ ἀσιατικὴ φιλοσοφία, ὁ ἰουδαϊσμός καὶ ὁ ἑλληνισμός ὤρειλον νὰ συγχωνευθῶν εἰς τὸ χωνευτήριον τοῦ αἰγυπτιακοῦ ἑσωτερισμοῦ, μέχρι τῆς ἐξαναστάσεως τοῦ θεοῦ λόγου τοῦ Ἰ. Χριστοῦ.»

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Πόθεν ἐλήφθησαν αἱ ὑποθέσεις τῶν μουσικῶν ἔργων; Οἱ Γάλλοι συγγραφεῖς ὑπῆρξαν ἰδίως οἱ τροποδῶται τῶν Μουσουργῶν.

Τὸ ἀριστούργημα τῆς δευτέρας περιόδου τοῦ Βέρδη, ὁ «Ριγολέτος», ἐπήγαγεν ἐκ τοῦ δράματος τοῦ Β. Οὐγγῶ, «Le roi s'amuse», τὸ ὅποιον ὡς δράμα δὲν ἐπέτυχεν, ὡς μελοδραμα ὅμως, χάριν τοῦ μουσικοῦ, ἤρατο λαμπρὸν θρίαμβον. Ὁ «Ἐρνάνης» τῆς παταγῶδους τοῦ Λομβαρδοῦ Μουσικοδιδασκάλου περιόδου, ἐλήφθη ἐπίσης ἀπὸ τοῦ ὁμωνύμου δράματος τοῦ Βίκτωρος Οὐγγῶ, ὅστις διανοήθη ποτὲ νὰ γίνῃ συγγραφεὺς καὶ ἔγραψε λυρικὸν δράμα ἐξήχθη ἐκ τοῦ μυθιστορήματος τοῦ «Notre Dame de Paris». Ἡ τόνισμα ταύτην εἶναι ἡ δεσποινὶς Μπεργιέ, τὸ δ' ἔργον ἀνεβιάσθη εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Παρισίου Θεάτρου τῆς Ὀπερας ἀλλ' ἀπέτυχεν, ἀγνωστον, ἂν ἐξ αἰτίας τοῦ ποιητοῦ ἢ τῆς μουσουργοῦ.

Ὁ περιώνυμος Scribe, ὅστις ἐφκντάσθη διὰ τὴν λυρικὴν σκηνὴν πολλὰ ὠριότατα ἔργα, ὡς τὸ «Μαῦρον Δόμινο» εἰς Ἀδάμαντες τοῦ Στέμματος, ὁ «Φαλ-διάβολος» κατέφυγεν εἰς φιλολογικὰ ἔργα, τῶν ὁποίων εἶχε καθιερωθῆ ἡ ἐπιτυχία. Μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρωμεν τοὺς Ὀυγενότους, μελοποιηθέντας ὑπὸ τοῦ Meyerbeer, τῶν ὁποίων ὁ Scribe ἦντλησεν τὴν ὑπόθεσιν ἐκ τῶν «Χρονικῶν τοῦ Καρόλου Θ'» τοῦ Merimé.

Τυχαία ἀνάγνωσις εἰκονογραφημένης ἐκδόσεως τῆς Ἱερᾶς Βίβλου ἐνέπνευσεν εἰς τὸν Scribe τὸ θέμα τοῦ «Προφήτου» ἄλλου ἀρίστου μουρηγῆματος τοῦ Meyerbeer.

Ὁ «Γάμος τοῦ Φιγαρώ» μελοδραμα τόνισθὲν ὑπὸ Μοζάρτ, ὁ «Κουρεὶς τῆς Σιδιλλίας» τόνισθὲν ὑπὸ Ἰωακείμ Ροσσίνι, ἐλήφθησαν ὑπὸ τοῦ Beaumarchais. Ἡ Dame Blanche, ἡ «Λουκίκα τοῦ Λαμερμούρ» ἀριστούργημα τοῦ Δονιζέτη, οἱ «Ἀδολοὶ» (Puritani), ἐξήχθησαν ἐκ τῶν μυθιστορημάτων τοῦ Ἀγγλοῦ Walter Scott. Ἡ «ἀποπλαγηθεὶσα Γυνὴ» (la Traviata), μελοδραμα τόνισθὲν ὑπὸ Βέρδη, ἐλήφθη ἐκ τοῦ μυθιστορήματος τοῦ Δουμᾶ υἱοῦ «La dame aux Camélias». Ὁ «Γουλιέλμος Τέλλος», μελοποιηθεὶς ὑπὸ Ροσσίνι ἐξήχθη ἐκ τοῦ γνωστοῦ ὁμωνύμου δράματος τοῦ Schiller καὶ ἐπὶ τέλους ἡ Mignon ἐκ τοῦ θεατρικωτάτου ἐπεισοδίου τοῦ μυθιστορήματος τοῦ Γκαίτε, τοῦ ἐπιγραφομένου «Wilhelm Meister».

Τὰ πλεῖστα ὅμως τῶν ἔργων τοῦ Meyerbeer ἐμελοποιήθησαν ἐπὶ πρωτοτύπου ὑποθέσεως, ὡς καὶ τὰ πλεῖστα λυρικὰ δράματα τοῦ Ἰταλοῦ Φήλικος Ρωμάνη, πρὸς χρῆσιν τοῦ Βελλίνη, εἶναι πρωτότυπα.

Ὁ Γκουὺν ἐμνέσεται ἀπὸ τὸν περίπυστον ποιητὴν Γκαίτε, συνθέτων τὸν «Φάουστ», ἀπὸ τὸν Μικράτ, μελοποιῶν τὴν «Μιρέιτ», ἀπὸ τὸν Σαικσπῆρον τὸν «Ρωμαῖον τὴν «Ιουλίαν», ἐράσμιον ζῦγος ἕπερ πρὸ αὐτοῦ εἶγεν ἐμπνεύσει κατὰ τὴν παρελθούσαν ἐκατονταετηρίδα τὸν Vuccà, κατὰ τὰς ἀρχὰς δὲ τῆς φθινοῦσης, τὸν Βελλίνην. Ὁ Ἄμβρόσιος Θωμάς ἐμπνέσεται ἀπὸ τὸν Σαικσπῆρον διὰ τὸν «Ἄμλετον» αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τὸν Δάντην διὰ τὴν Φραγκίσκαν, τὴν ἐξ Ἀρμίνου εἰσαγομένην ἐν τῇ Κολάσει τοῦ Φλωρεντινοῦ ποι-

(1) Συνεπῶς δ' ἀμβλύνεται, ἐκπίπτει ἡ ἀρετὴ, τὸ ἐποπτικὸν χάρισμα καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν Ἱεροφαντῶν, ἀπὸ δὲ τότε ἱεροφάντης ἀμβλυοῦσιν πρὸς τὴν ὑπέρβουρον ἔξιν τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ τυανέως καὶ παραγνωρίζων τὴν θεῖαν αὐτοῦ ἀποστολὴν, ἡρνήθη, κατ' ἀρχὰς νὰ τὸν εἰσαγάγῃ εἰς τὸν ναὸν, ἐπὶ τῇ ἀνίερῳ μὲν προφάσει ὅτι δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον ἢ ἀποκαλύπτωνται τὰ Μυστήρια εἰς τοὺς βεβηλοῦντας τὰ θεῖα, ἐπὶ τῷ πραγματικῷ δὲ φόβῳ μήτοι ὁ Ἀπολλώνιος ἤθελε μεμψῆ αὐτῷ ἐπὶ τισὶ παρεξηγήσει καὶ σφαλεράς τροποποιήσει τῶν Μυστηρίων. Ἄλλ' εἰς τὸν ἥτονα αὐτοῦ καταπάντα ἔκεινον ἱεροφάντην, καίτοι μεταμεληθέντα κατόπιν καὶ παρακαλοῦντα τὸν Ἀπολλώνιον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν ναὸν τῆς Δήμητρος, περιωρίσθη οὗτος νὰ δώσῃ ἐν ἐπαπεικῷ μᾶθημα εἰπὼν ἄξιον-πρεπὸς καὶ ἀταράχως ὅτι προετίμα ν' ἀναμείνῃ διὰ νὰ εἰσαχθῇ παρ' ἐτέρου δῆγοῦ, οὗτινος καὶ ἀνέφερε τὸ ὄνομα καὶ εἰς δὲ ὄντως ἀνετέθη ὁ ναὸς μετὰ τέσσαρα ἔτη.

ητοῦ καὶ ἀποτελοῦσαν ἐν τῶν αὐτῶν συγκινητικότητων ἐπεισοδίων.

Ὁ Μασσινὲ ἐμπνέσεται τὸν «Σιδ» ἐκ τοῦ Κορνηλίου, τὴν Μανὸν Λεσῶ ἐκ τοῦ «Ἀββα Πρεβῶ», τὴν «Θαΐδα» ἐκ τοῦ Ἀνατόλ Φράνς, τὴν «Σαπρῶ» ἐκ τοῦ Δωδὲ καὶ τὸν «Βέρτερ» ἐκ τοῦ Γκαίτε. Ἐτόνισε τὴν «Σαπρῶ» καὶ ἰταλὸς μουσικοδιδάσκαλος Pacini, πλὴν δὲν ἐνεπνεύσθη ἐκ τοῦ Δωδὲ διὰ τὸν ἀπλοῦστατον λόγον, ὅτι ἐπεὶ ὁ Pacini ἐτόνισε τὴν «Σαπρῶ» ὁ Δωδὲ δὲν εἶγεν ἀκόμη γεννήθη. Ὁ Pacini ἐνεπνεύσθη ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴν περὶ τὴν ἐρωτολήπτον Λεσβίον ποιήτριαν παράδοσιν, καθὼς ἐνεπνευσεν αὐτὸν ὁ Σοφοκλῆς, τόνισας τινὰ τῶν χορῶν τῆς Ἀντιγόνης.

Ἐκ τοῦ Σαικσπῆρου ἐνεπνεύσθη τὸν «Ὀθέλλου» ὁ Ροσσίνης καὶ ὁ Βέρδης, ὅστις ἐν τῇ τετάρτῃ καὶ τελευταίᾳ ἐξελίξει τοῦ μουσικοδραμοῦ πνευματὸς του, ἐράνη πλησιάζων πρὸς τὸν Βαγνερισμόν, ὄχι ἐκ πεποιθήσεως, ἀλλ' ἵνα συμμορφωθῇ πρὸς τὸν συρμὸν τὸν ὠθοῦντα πρὸς τὰ θεάματα τῆς Βακίρουθ. Ὁ ἐρημίτης τοῦ Βουσσέτου ὑπερητηδῆτας τὰ συνήθη ἔρα τῆς ἀνθρωπίνης ἡλικίας, ἀτενίζει ἤδη εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀκαμίας ἡλικίας του, ὡς εἰς πρᾶγμα τοῦ παρελθόντος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νεκρόν, διότι τὰ ἔργα τῆς μεγαλονοίας φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς ἀθανασίας. Τοῦ Πραξιτέλους ὁ Ἐρμῆς ἐξήλθεν ὀλοζώντανος ἐκ τῶν ἀνασκαρῶν τῆς Ὀλυμπίας καὶ ἄς ἦτο τεθαμμένος ἐπ' αἰῶνας. Μάλιστα ἐνόησε ἡ ἐνεστώσα τέχνη ἐκτροχιάζει καὶ τότε εἶνε ἀνάγκη ὀπιοθωρησέως, ἵνα εὐρωμεν τὸν κανονικὸν δρόμον. Τοῦτο ἐβίασε τὸν Βέρδη, ὅστις διὰ τοῦ «Nabucco» ἐγκαινιάσας νέας τρίβους ἐξεθάμβωσε τὸν Δονιζέτην, νὰ ἀναφωνήσῃ κατ' αὐτὰς «ò ora di ritornare all' antico».

Τὴν δὲ «Κάρμεν» ὁ Bizet παρέλαβε ἐκ τοῦ Prosper Merimé.

Ἄλλ' ἂν οἱ πλεῖστοι τῶν συγγρόνων μουσικῶν ἀντῶσι τὰς ἐμπνεύσεις των ἐκ τοῦ δραματικοῦ καὶ φιλολογικοῦ θησαυροῦ, ὑπάρχουσι καὶ τινες, οἵτινες συνθέτουσι ἀπὸ τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐμπνεύσεων. Μεταξὺ τούτων πρωτεύει ὁ Wagner. Ἄλλος εἶνε ὁ Boito, ὁ ἐπιστήμιος φίλος τοῦ Βέρδη, διὰ τὸν ὅποιον ἔγραψε τὸ libretto τοῦ Ὀθέλλου. ἀλλ' αὐτὸς οὗτος ἔγραψε καὶ ἐτόνισε τὸ μελοδραμα ὁ «Μεριστοφίλης» ἐξήχθη ἐκ τοῦ Faust.

Ἡ κυρία Ἀδγούστα Olmés, ἡ διακεκριμένη μουσουργὸς τῆς Γαλλίας διατένεται, ὅτι τῇ εἶναι ἀδύνατον νὰ συνθέσῃ ἐπὶ λέξεων καὶ στίχων τοὺς ὁποίους ἔγραψαν ἄλλοι. Ἀπεναντίας ὁ Βέρδης μετὰ τὰς πρώτας ἀποτυχίας του, ἐσκόπευε ν' ἀποσυρθῆ τῆς μελοδραματικῆς σκηνῆς, ὅτε τυχαίως ἀνέγνωσε τὴν ὑπόθεσιν τοῦ «Nabucco» καὶ ἔνθεος γενόμενος ἐκ τοῦ ὑποκειμένου τοῦ δράματος, ἐν ἡ ζωηρᾷ φαντασίᾳ του εἶγεν ἀνυψώσει εἰς μεσουρανία ὕψη, ἔγραψε τὸ μελοδραμα ἐκεῖνο, ἕπερ τῷ ἦνοιζε τὰς θύρας τῆς ἀθανασίας.

Προσθετέον, ὅτι ἐτον ὑπῆρξεν εὐτυχῆς ὁ Βελλίνης, τοσοῦτω ἀτυχῆς ὑπῆρξεν ὁ Βέρδης. Καὶ ὅμως ἡ δύναμις τοῦ μουσικοῦ ταλάντου αὐτοῦ ὑπερένικησεν ὅλα τὰ προσκόμματα καὶ συνεπλήρωσε τὰ κενὰ τῶν ποιητῶν.

Ὅτις δῆποτε καὶ ἂν ἦναι ὁ ποιητὴς, τὸ ποίημα πάντοτε παρᾶγει τὴν μουσικὴν καὶ οὐχὶ ἡ μουσικὴ τὸ ποίημα. Ὁ διάσκιμος τοῦ Freyschütz μελοποιὸς Weber, μετὰ τὸν θάνατόν του, ἀφῆκε καὶ μίαν πρᾶξιν ἐνὸς κωμειδουλίου μεταξὺ ἄλλων ἔργων του, χωρὶς ὅμως νὰ ἐπιδείξῃ πόθεν ἐνεπνεύσθη καὶ ἔγραψε τὴν πρώτην ἐκείνην πρᾶξιν. Ὅθεν ἡ χῆρα του παρεκάλεσε τὸν Meyerbeer νὰ συμπληρώσῃ τὸ ἔργον διὰ μίαν ἄλλην πρᾶξιν. Ὁ τόνισας τοὺς «Ὀυγενότους», τὴν «Ἀφρικάναν» καὶ τὸν «Προφήτην», μέγας μουσουργὸς ἐλέγη, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐπέστρεψε τὴν πρώτην ἐκείνην πρᾶξιν, διότι μετὰ πολλοὺς κόπους κτήσθη ἀδύνατον ν' ἀνακαλύψῃ ἐν ποίμα, τὸ ὅποιον νὰ ἤρμοζεν εἰς τὴν μουσικὴν.

Τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ μουσικὴ εἶναι ἡ συγκινητικωτάτη τῶν ὠραίων τεχνῶν, ἀλλὰ δὲν ὀρίζει δι' ἀκριβῶν γραμμῶν τὸ αἰσθημα καὶ τὸ πάθος. Ὅταν ὁ Ἀλέξαν-

δρος Ραγκαβῆς, ἐδημοσίευσεν τὴν μουσικὴν συλλογὴν του, δὲν ἠράκηθη νὰ στελεῖ εἰς διαφόρους μελοποιούς, ὅπως ἐκεῖνοι τῷ τονίσωσι τὰ ποιημάτια του — μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι ἡ «Ζήλιχ» τονισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Λ. Ἀλβάν — ἀλλ' καὶ λαβῶν μελωδίας τοῦ Schumann, τοῦ Schubert καὶ ἐτέρων ἐφῆρμισεν ἐπ' αὐτῶν ἰσὺς ποιήσεις του. Ὁ Ἕλλην ποιητὴς δὲν εὗρε δυσκολίας εἰεὶ ὅπου προσέκοψεν ὁ μέγας μουσουργός. Δὲν εἰξεύρομεν ὅμως τί ἤθελε πρᾶξῃ ὁ Meyerbeer, ἂν ἤκουε τὸν Schumann ἢ τὸν Chopin διὰ τῶν στίχων τοῦ Ραγκαβῆ, ἔστω νὰ ἦναι ἀρμονικώτατοι. Ὁ Ραγκαβῆς ἐνηγκαλίθη πολλὰ καὶ εἰς οὐδὲν ἐδάθθη. Ἄν ἐσκέπτετο ὀριμώτερον, δὲν ἤθελεν ἀναδεχθῆ τὸ ἀνωτέρω κρᾶκλειον ἔργον

P...

Η ΝΗΡΗΣ ΤΗΣ ΑΚΤΗΣ ΚΑΙ Η ΠΑΛΙΡΡΟΙΑ

Ἦτο νύξ καλοκαιρινή! ὁ ἥλιος ἐπλουσίαζεν εἰς τὴν δύσιν του, πορφυρίζων τὸν κόλπον τοῦ «Ἁγίου Μιχαήλ τοῦ Κινδύνου». Ἦτο γαλήνη. Αἱ ἀκανθαὶ τῶν ἀποκηφῶν βράχων ἐφαίνοντο ὄχραι, εἰς τὸ σβενύμενον φῶς τῆς δύσεως, τῆς δὲ ἀπωτέρω μονῆς αἰ ῥόδινοι ὕαλοι τῶν σαραθῶν ἠκτινοβόλου, ἐλαφρὸς δὲ καπνὸς ἐξερχόμενος ἐκεῖθεν ἐκάλυπτε τοὺς κωδωνίσκους, οἵτινες ἀκριβῶς κατὰ τὴν ὄραν ἐκείνην ἐκάλουον τοὺς πιστοὺς εἰς τὴν προσευχὴν.

Ἡ θάλασσα ἐφαίνετο ἥσυχος, ἀλλ' ἡ ὄρα τῆς παλίσροιας προσᾶγγιζεν. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους ἐκάθητο ὁ ἀλιεὺς Σιγισμούνδος προσιμένον τὴν σύζυγον του Περσεφόνην, ἥτις εἶχε μεταβῆ μετὰ τοῦ μικροῦ υἱοῦ των Ἀγυοστίνου, ἵνα πωλήσωσιν ἰχθύς εἰς τὴν μονὴν. Ὁ Σιγισμούνδος, ἐκάθητο σκεπτικὸς καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐσύριζε διὰ τοῦ στόματος ἥχος τινάς. Ἐν τούτοις ἡ Περσεφόνη ἐδρόδυνε καὶ ὁ σύζυγός της ἀνυσύχει. Ἀναμφιβόλως δὲ θὰ εἶχε πωλήσῃ τοὺς ἰχθύς της καὶ πιθανῶς θὰ εἶχε μεταβῆ εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῆς Παναγίας, ἵνα προσευχηθῇ.

Ἡ τόσον πρὸ ὀλίγου λαμπρὰ δύσις καθίστατο κατὰ τὸ μᾶλλον σκοτεινὴ καὶ ἦδη τὰ πρῶτα σημεῖα τῆς πλημμυρίζουσας θαλάσσης ἤρχισαν νὰ λευκαίνωσι τὸν ὄριζοντα. Ὁ Σιγισμούνδος ὑπελόγιζε διὰ τοῦ βλέμματος τὸ διάστημα, ὅπερ τοὺς ἐχώριζεν ἐκ τοῦ προσαστείου. Ἐγνώριζε καλῶς τὴν κινετὴν ἄμμον, τῆς ὁποίας ὁ κιτρινωπὸς κύκλος ἐχώριζε τὸ βουνὸν ἐκ τοῦ προσαστείου, ἀλλὰ τὸ κύμα ἦτο μακρὰν ἀκόμη καὶ ἐκτός τούτου ἦδη ἡ Περσεφόνη θὰ ἐπέστρεφεν.

Αἰθῆς εἰς τὴν περιστροφὴν τῆς καταφραεῖας παρατηρεῖ αὐτὴν ἐρχομένην, μετὰ τοῦ μικροῦ υἱοῦ των. Σπεύσον, ὦ γύναι, φανάζει τότε ὁ Σιγισμούνδος, ἡ θάλασσα ἀναδαίνει καὶ μόλις ἔχομεν καιρὸν νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ προσάστιον. Ἡ Περσεφόνη τότε ἐτάχυνε τὸ βῆμα, ἀλλ' ὁ μικρὸς Ἀγυοστίνος δὲν ἠδύνατο ν' ἀκολουθήσῃ, ἦτο μικρὸς καὶ κατὰ συνέπειαν πολὺ βαρὺς ὥστε δὲν ἠδύνατο ἢ μῆτηρ του νὰ τὸν φέρῃ εἰς τοὺς βραχίονάς της, κατὰ τὴν κατάβασιν. Ἡ νύξ ἐν τούτοις προύχωρει καὶ τὸ ὕδωρ ἀνῆρχετο μὲ τὸν τακτικὸν του ὄρουθον ἐνῶ ὁ Σιγισμούνδος καὶ ἡ Περσεφόνη περιεπάτουσαν ταχέως, ἀλλὰ μὴ διακρίνοντες οὗτε τὸ ὄρος, οὗτε τὸ προσάστιον, ἐξετραπίσαν τῆς εὐθείας ὁδοῦ.

Ἦδη ἡ ἄμμος καθίστατο ἀπαλὴ εἰς τοὺς πόδας των καὶ μετ' ὀλίγον τὴν εἶδον στίλβουσαν· αἰθιδίως δὲ τότε ἐβυθίσθησαν ἕως τὸ ἦμισον τῆς κνήμης καὶ συνεπὶς ἠδύναντον νὰ προχωρήσωσιν. Ὁ Σιγισμούνδος ἐνεθυμήθη τότε, ὅτι ἦτο ἡμέρα μεγάλης πλημμύρας

και οι τρεις ήννόησαν ότι έχανοντο. Στραφείς τότε ο Σιγισμουνδος λέγει εις την σύζυγόν:— Περσεφώνη, ίδου ή έχάτην του βίου μας στιγμή!! Βυθίζομαι Βυθίζομαι. . . . Θέσον τους πόδας σου εις τους ώμους μου, τοιοντοτρόπως θα άνθξης περισσότερο έμου. Σπείσον και ακολουθήσον το παράδειγμά μου». Τās τελευταίας ταύτας λέξεις έτραύλισεν, διότι ή φωνή του διεκόπη υπό λυγμών. Κατόπιν τίποτε πλέον!!! Η Περσεφώνη υπήκουσεν και ο Σιγισμουνδος κάτωθεν του φορτίου του εισήλθεν εις την γήν, όπως θα εισήρχετο εις πάσσαλος εις τον πηλόν, κάτωθεν σφύρας έργάτου. Όταν ή Περσεφώνη ήσθάνθη, ότι το σώμα του συζύγου της εξηφανίσθη, οι όφθαλμοί της έπληρώθησαν δακρύων. Εις αυτόν όφειλε τās δάίτας εκείνας στιγμάς, ως έτι έζων. «Έντός δάίγου θα έλθω να σε εύρω, αγαπτιέ μου, Σιγισμουνδε, ανεφώνησεν ή άτυχής, διότι ήδη έβυθίζετο και ή ίδια στρέψασα δέ το βλέμμα προς τον Αύγουστινον, ειπε: «Θέσον τους πόδας σου εις τους ώμους μου, αγαπη μου, ούτω θα άνθξης περισσότερο έμου. Ίψωσον τους όφθαλμούς σου εις τον ούρανόν και σταύρωσον τās χείρας' εάν δέ ο πατήρ σου και ή μήτηρ σου αποθάνωσιν, ίσως έσδ ό Θεός σ' εύσπλαγχνισθ ή και ή άμμος κατά το μάλλον και μάλλον άπαλαίνουσα, ήμιανοιχθ ή, ίνα δεχθ ή και το σώμα της Περσεφώνης.

Ο Αύγουστινος τότε κλαίών τον πατέρα του και την μητέρα του, οι όποιοι ήσαν υπό τους πόδας του, ύψωσε τās χείρας και τους όφθαλμούς εις τον ούρανόν, την μόνην του έλπίδα.

Φεύ!!! ή θάλασσα ύψουτο άδιακόπως σιγαλή σιγαλή, βαστάζουσα ήδη δύο θύματα, εις την άκαμπτον πίσειν της και ήτοιμάζετο να καταβροχθίση και το έτερον. Δέν έφαινετο τίποτε άλλο ειμή ή ξανθή κόμη του παιδίου, το όπτιον εκλαιεν δια την τύχην των γονέων του οίτινες άνευ άμφιβολίας, δέν θα υπήρχον πλέον!!!

Αίφνης αεράδες τι, δν ξανθόν και έλαφρόν, ως άγγελος του ούρανού με πτέρυγας και με γλυκύ χαμόγελον και το βλέμμα πλήρες γλυκύτητος έπλησίασε το παιδίον. Ητον ή Νηρηίς της άκτής. Παρετήρησε τās άνυψωμένας εκείνας χείρας του μικρού, τους όφθαλμούς, τους πληρούντας δακρύων και ήννόησεν. Ανύψωσε τότε το παιδίον εκ της κόμης άνωθεν των κυμάτων δια της μικράς και λεπτής χειρός της — Πόσον βαρύ είσαι, δυστυχές παιδίον! της λέγει ή νηρηίς. Το παιδίον δέν άπάντησεν. Ολίγα λεπτά μετά ταύτα άνήλθεν εις την επιφάνειαν της θαλάσσης ή κεφαλή της Περσεφώνης, ή όποια και πρό του θανάτου αυτού δέν είχε άφήσει τον μικρόν Αύγουστινον. Η νηρηίς με έν λυπηρόν μειδιάμα ειπε.— Πόσον βαρείς είσθε και οι δύο δέν έπρόφθασεν δέ να προσθέση άλλο τι, και ίδου ότι κάτωθεν της Περσεφώνης έφάνη ο Σιγισμουνδος, ο όποιος είχε σφίξει σπασμωδικώς τους πόδας της, ίνα αυτή άνθξη περισσότερο εκείνου εις το θάνατον. Η νηρηίς της άκτής έξηγήθη τότε εύκόλως, διατι το φορτίον της ήτο τόσον βαρύ. Καί με την λεπτήν πτήσιν της έφθασεν εις την άκτήν, φέρουσα μεθ' έαυτής τον ανθρώπινον βότρυν, δν ή αγαπή ήνωσε και έσωσεν όμου. Ο Σιγισμουνδος, ή Περσεφώνη και ο μικρός Αύγουστινος, αναζωογονούμενοι, βαθμυδόν αναπνέοντες και οι τρεις έτέθησαν εις την άκτήν υπό της νηρηίδος, άνύψωσαν τās χείρας, ίνα την εύχαριστήσωσι, αλλά' εκείνη είχε ήδη εξαφανισθ ή. Εισήλθον τότε εις το προάστειον του Saint-Genest, έχοντες την καρδιαν πλήρη χαράς και εύγνωμοσύνης. Διηγήθησαν τότε την θαυμαστήν σωτηρίαν των εις τους κατοίκους οι όποιοι τους έπίστευσαν, έχοντες πολλάκις άκούσει τους πάπους των να διηγώνται όμοια συμβάδτα.

(Έκ του Γαλλικού). Έν Ιθάκη Άδριάνα Ν. Βλασσόπουλου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ «ΦΥΣΕΩΣ»,

J. K. Beni-Suef. Συνδρομή σας έλήφθη. 'Απόδειξις μετ' αριθμού λαχείου σας και 'Ημερολογίου, άπεστάλησαν ταχυδρομικώς. — Π. Π. Béhéra. 'Επιστολή έλήφθη. Σειρά φύλλων άπεστάλη και σās έγράψαμεν. — Ν. Θ. Σφάξ. 'Εγγραφα μετ' σχετικών σās άπεστείλαμεν. 'Ομοίως τραβικτικήν. 'Οπως γράφετε και αναμένομεν νεωτέραν σας. — Μ. Χ. Σφάξ. Εύχαριστούμεν θερμώς δι' άποδοχήν. — Δ. Μ. Λαρτούμ. Διεύθυνσί σας ήλλάξαμεν, ως γράφετε. — Σ. Κ. 'Αλεξάνδρειαν. Συνδρομητήν ένεγράψαμεν. Εύχαριστούμεν. Ταχυδρομικώς έχετε σχετικήν άπόδειξιν. — Κ. Μ. Κάϊρον. Δελτίριον έλήφθη. 'Απόδειξιν σās άπεστείλαμεν. Αναμένομεν έμβασιμα. Δ. Σ. 'Αλεξάνδρειαν. Εύχαριστούμεν πολύ δια γραφομένας σας. 'Ελπίζομεν να συνενωθ ήτε καλώς. — Σ. Χ. Ναύπλιον. Σās άπητήσαμεν ταχυδρομικώς, άποστειλάντες άπόδειξιν και 'Ημερολόγιον 1899. — Γ. Ρ. Τρίκαλα. αναμένομεν άπάντησί σας και άποτελεσμα ένεργειών σας = Δ. Κ. Λεβαδείαν. Συνδρομή σας έλήφθη εύχαριστούμεν, ήμερολόγιον άπεστάλη ταχυδρομικώς. — Α. Η. Chumla 'Επιστολή μετ' συνδρομής σας έλήφθη, ήμερολόγιον σās άπεστάλη ταχυδρομικώς. — Α. Σ. Γαστούνη. Συνδρομή σας έλήφθη, εύχαριστούμεν, ταχυδρομικώς λαμβάνετε ήμερολόγιον. — Ι. Μ. Σύρον. Έχετε δίκαιον. Συγγνώμη. Ταχυδρομικώς σās άπεστείλαμεν το 'Ημερολόγιον. — Γ. Μ. Κηλολί. 'Επιστολή σας έλήφθη. Γράφομεν ταχυδρομικώς έν έκτάσει. — Ι. Κ. Βουργας. 'Επιστολή και είκοσάφραγκον έλήφθησαν. Έχάρημεν δια τās έν αυτή και εύχόμεθα καλήν έπιτυχίαν. Ταχυδρομικώς 'Ημερολόγιον.

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΗΣ «ΦΥΣΕΩΣ»,

Το 'Ημερολόγιον της «Φύσεως» του 1899, ξεδόθη ήδη με ύλιν, ως προανηγγείλαμεν, εύχάριστον, τερπνήν και διασκεδαστικήν και λαμπροτάτας εικόνας, ήρξατο δέ διανεμόμενον τοίς ήμετέροις, προπληρώσσασι την τρέχουσαν έτησίαν συνδρομήν των, συνδρομηταίς. Παρακαλούνται έπομένως οι όλίγοι καθυστεστερούντες έτι αυτήν, όπως εύαρεστούμενοι μās άποστείλωσι ταύτην συντόμως, όπως μη στερηθώσι του λαμπροτάτου 'Ημερολογίου μας τούτου και διότι βραδύτερον θα δώσιν έξηντλημένα.

Δια τους μη συνδρομητάς της «Φύσεως» το 'Ημερολόγιον τιμάται, άπλούν μεν φρ. 2. χρυσόδετον δέ φρ. 3.25. 'Ος δώρον του νέου έτους είνε καταλληλότατον και όσοι των ήμετέρων έπιθυμώσιν έκτός του ίδιου τεύχους να προμηθευθώσι και άλλα, παρακαλούνται να είδοποιήσωσιν ήμās έγκαίρως συναποστέλλοντες και το τίμημα.

«Η Διεύθυνσις

ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΕΡΓΑ

Ξ. ΖΥΓΟΥΡΑ

1. 'Ο πρακτικός βίος του έμ. φρ. 2.50
2. 'Οδηγός του έμποροπαλλήλου. » 2.—
3. 'Εμπορευματολογίας φυτικά προϊόντα. » 2.—
4. 'Εμπορική έπιστολογραφία έκδοσις 6'. » 4.—
5. Γενική Λογιστική πλήρης. » 8.—
6. Καταστιχογραφία-Λογισμογραφία. » 3 50
7. Διδακτικόν έπιστολάριον δια σχολεία. » 1.10
8. 'Εγχειρίδιον Οικονομίας, έγκριθέν. » 1.10

Τα βιβλία ταύτα είνε χρήσιμα οδ μόνον ως κείμενα προς διδασκαλίαν, αλλά και προς ίδίαν μελέτην. Παρά τή αυτ ή καθηγητή δίδονται μαθήματα Καταστιχογραφίας και Λογιστικής επί μετρίοις διδάκτροις. Διεύθυνσις Ξ. Ζύγουρα, διασταύρωσις οδών Φαβιέρου και Μάγερ, αρ. 9 εις 'Αθήνας.